

Prof. Dr. phil. Josef Vojvodík, M.A.
Ústav české literatury a komparatistiky FF UK
nám. Jana Palacha 2
116 38 Praha 1
e-mail: Josef.Vojvodik@ff.cuni.cz

**Posudek na diplomovou práci Bc. Kristýny Boháčové
„Mé tělo dalo tvar jeho slávě“. Dialogická poezie Louise Glückové**

Ve své práci, věnované lyrice jedné z nejvýznamnějších současných amerických básnířek Louise Glückové, se Kristýna Boháčová zaměřuje na dialogickou strukturu její poezie, přičemž dialogičnost básní Louise Glückové sleduje v interakci s výtvarným uměním (obrazy dánského symbolisty Vilhelma Hammershøie) a hudbou (současného skladatele Heinerja Goebbelse) a s určitými aspekty negativní teologie Simone Weilové. „Dialogičnost“ básní Louise Glückové zajímá Kristýnu Boháčovou mimo jiné – a možná především – proto, že jde o zvláštní formu *negativní* dialogičnosti, podmíněné absencí.

Jde o filozoficky, zejména fenomenologicky inspirovanou práci, vycházející z předpokladu, že pojem *poznání* není zredukovatelný na pojem pravdy a že existuje vazba mezi pravdou a citem. K filozofii, která zaujímá pozici mezi literaturou a vědou, aniž by byla do důsledku vzata jedním nebo druhým, patří – jak ukazuje Gottfried Gabriel¹ na filozofické rétorice Gottloba Fregeho – rétorické strategie a prvky, především metafora, které nárok poznání neoslabují, ale naopak podněcují. Důraz spočívá na otázce, jakou formu poznání zprostředkovává básnický (v širším smyslu literární) text. Zvláštnost lyriky spočívá v tom, že obsahuje svébytnou alternativu kognitivního poznání, totiž emotivní poznání, aniž by se jednalo o nějakou formu emotivní teorie literatury. Re-prezentace emocí, pocitů nebo nálad v uměleckém textu není jejich kauzálním navozováním, nýbrž imaginativním zpřítomněním, které má vést reflexi, které má reflexi umožnit.

Kristýna Boháčová vychází z předpokladu performativnosti hlasu, zakládající autentičnost promluvy jako specifickou opozici k logičnosti psaného textu. Nejde o kritiku logocentrismu, nýbrž o událostní charakter poezie. K tomuto událostnímu charakteru patří responzivnost: hlas, jímž jsem jako akustickou událostí „zasažen“, který mne vyzývá k odpovědi a v etickém či eticko-náboženském smyslu i k odpovědnosti. Mluvené slovo, nesené hlasovou performancí, překračuje slovesný kontext, rozvíjí se a žije v existenciální situaci a existenciální situací. Hlas je také lévinasovskou „stopou druhého“, je akustickým

---

¹ Gottfried Gabriel, *Zwischen Logik und Literatur: Erkenntnisformen von Dichtung, Philosophie und Wissenschaft*. Stuttgart: J. B. Metzlersche Verlagsbuchhandlung 1991, s. 65–88.

zpřítomněním a *ekstasis* tělesnosti. Tyto aspekty performativnosti hlasu zaujímají v předkládané práci a argumentaci Kristýny Boháčové stěžejní pozici.

Louise Glücková je básnířkou, jejíž poezie neupřednostňuje jednu formu poznání, nýbrž – slovy Otokara Březiny – polyfonii cest, jež vedou k poznání, což také zakládá specifickou dialogičnost její poezie. Básnická sbírka *The Wild Iris* (1992; česky *Divoký kosatec*, 2007), oceněná o 1993 Pulitzerovou cenou, zde zaujímá zvláštní pozici, neboť zde dialogičnost, jak Kristýna Boháčová ve své práci ukazuje, získává právě v básních této sbírky svoji zvláštní podobu, související s okolností, že básni je imanentní tíhnutí k dialogu, ale tato dialogičnost v sobě nese zároveň prvek utopičnosti. Báseň jako rozhovor je tématem známého proslovu Paula Celana *Meridian* při udělení Büchnerovy ceny (1960). Celanův *Meridian* je zároveň pokusem precizovat vlastní poetiku jako hledání básnického jazyka v procesu neustálého přibližování ke skutečnosti. „Setkání“ („Begegnung“) je pro Celana klíčovým momentem básnictví jako stále trávajícího procesu komunikace. Poezie jako nekončící dění, „poezie stále budoucí“, jak nazval svůj soubor esejů Josef Palivec.

Louise Glücková navazuje na toto pojetí básnictví. Co však Kristýnu Boháčovou na dialogičnosti poezie a poetiky Glückové zajímá obzvláště, je zmíněný aspekt její *negativity*, související s motivickou i sémantickou heterogenitou básní *Divokého kosatce*. Kristýna Boháčová uvažuje o heterogenitě a polyfoničnosti, které jako by měly na jedné straně znesnadňovat, na druhé straně ovšem senzibilizovat a zostřovat vnímání pro smyslovou epifanii „jediného hlasu“, který je zároveň „jiným hlasem“. Podle Kristýny Boháčové rozvíjí básnířka zvláštní formu apofatického diskursu, spočívající v nevyslovitelnosti, nepojmenovatelnosti Boha. Zvláštnost apofatiky *Divokého kosatce* spatřuje autorka předkládané práce tom, že „vychází z obratu stvoření ke Stvořiteli prostřednictvím stvořeného“ (s. 17). V této souvislosti zmiňuje autorka Demlovy apostrofy květin *Moji přátelé*: rostlina jako by byla „médiem“, jejímž prostřednictvím se básník/básnířka obracejí na Stvořitele. Rostlina tkví svými kořeny pevně v půdě, svým stonkem, listy a květem vyčnívá a pozvedá se nad pozemskou sféru, aniž by se od ní mohla zcela odpoutat. V jistém smyslu je zároveň „médiem“ mezi sférou imanence a transcendence.

Blízkost k teologickým úvahám Simone Weilové tuší Kristýna Boháčová v poezii americké básnířky již v jejích hlavních motivech: v absenci, chybění, prázdnotě, které však představují paradoxní „pozitivní negativitu“. Jde zároveň o centrální topoi moderny vůbec: negace, nicota, nihilismus, nepřítomnost, paradoxnost. Prázdno je v uvažování Weilové podmínkou zjevení nadpřirozeného, Boha a jeho hodnot. Tuto myšlenku, připomínající spekulace gnostiků pozdní antiky, sledovala Weilová s mimořádnou důsledností. Stvoření, stvořený svět, je jen „fikce Boha“, vytváření „pouhého zdání“, které třeba rozbít, totiž rozbít iluzi, že

existuje ještě *něco jiného* než Bůh. Bůh se však *vzdává moci* nad tímto světem, v němž je přítomen svou nepřítomností. Je zde však ještě jeden společný rys, v němž Kristýna Boháčová nachází pojitko mezi teologií Simone Weilové a poetikou Louise Glückové: idea krásna. I přes asketismus zůstává krásno důležitým horizontem teologie Weilové. Krása stvořeného, smysly vníma(tel)ného světa, která má svůj vlastní estetický řád, otevírá možnosti transcendentní zkušenosti.

Podnětné jsou také závěrečné kapitoly, v nichž Kristýna Boháčová sleduje možné dialogické vazby mezi poetikou americké básnířky a obrazy dánského symbolisty Vilhelma Hammershøie a hudebního skladatele Heinerja Goebbelse. I zde se do popředí dostává otázka vícehlasnosti, přesněji mediální vícehlasnosti jako performativního aktu. Také Hammershøieovy obrazy interiérů, jeho portréty a krajiny jsou charakterizovány fenomény jako prázdnota, uzavřenost, nepřítomnost a zastavení času. Prázdný interiér je však – podobně jako na obrazech symbolistických malířů jako James Whistler nebo Fernand Khnopff ad. – také metaforou interiorizace, intenzivního niterného života, kdy nitro se stává prostorem setkání ať již s Bohem nebo s krásnem.

Jak z výše uvedeného vyplývá, představuje diplomová práce Kristýny Boháčové vyzrálý výkon, přesvědčující promyšlenou, filozoficky inspirovanou a fundovanou interpretační kompetencí s invenčními intermediálními přesahy. Je zároveň podnětným příspěvkem k recepci významné současné americké básnířky, v českém prostředí ne příliš známé.

Navrhuji hodnocení **výborně (1)**.

Prof. Dr. phil. Josef Vojvodík, M.A.

V Praze, 27. 08. 2018